

Поглед отвъд мъглата

ООН стана първата организация, заявила публично, че Балканите не са опасна зона

От Огнян Георгиев

6 юни 2008

Има три вида лъжи: лъжи, проклети лъжи и статистика. Прословутата фраза на Марк Твен, която американският писател заимствал от британския премиер Бенджамин Дизраели, винаги е описвала много добре двусмислената природа на статистиката, в която едни и същи цифри могат да показват различни неща. Така излезлият в края на май [доклад на ООН](#), който твърди, че Балканите са регион, в пъти по-безопасен от Западна Европа, може да бъде приет с недоверие, защото се позовава изцяло на местната статистика, или със задоволство, защото казва публично нещо, което досега никой друг не се осмеляваше да заяви. А най-добре е с по-малко и от двете.

"Някой от вас ще бъдат изненадани",

обеща шефът на Службата на ООН по наркотиците и престъпността (СНПООН) Антонио Коста при представянето на доклада в Брюксел. Близко 130-страничното проучване прави категорични и ясни заключения. Балканите нямат характерните черти на регион, податлив на висока престъпност и де факто не са такъв, казват експертите на ООН. Престъпления като обири, грабежи и нападения са в пъти по-ниски от тези в Западна Европа, дори като се вземе предвид, че много от тях не се докладват или записват от полицията. Най-често използваният индикатор за състоянието на престъпността - броят на убийствата, е в стабилна низходяща посока във всички държави в региона (виж графиките). Сред доводите си експертите сочат демографията на страните, подчертавайки липсата на голямо количество млади хора без работа, които да формират банди и да вдигат уличната престъпност. Друг техен аргумент е ниската степен на урбанизация на Югоизточна Европа в сравнение със Запада: статистиката показва, че градското население в България например дори намалява.

Именно защото се позовават изключително на статистически данни от самите държави обаче, някои от доводите вътре в доклада звучат не дотам убедително. "Например вземете данните за образоваността в България, които се привеждат като една от причините за наличието на по-ниска престъпност. Твърди се, че имаме 94.5% грамотни хора, което е абсурд", казва Стефан Попов от неправителствената организация "Риск монитор", която се занимава с изследвания в областта на престъпността. Според него в страната има поне 30% необразовани хора. "Ние не си даваме сметка колко зле е националната статистика в тези държави. Произволът на места е колосален", допълва Попов. На същото мнение е и Тихомир Безлов от Центъра за изследване на демокрацията, част от данните на който също са използвани в доклада. "Тенденцията може и да е вярна, но докладът звучи преекспонирано. Малкото престъпления се пресмятат на база полицейски статистики.

Румъния например според тези статистики е с много ниска престъпност, но ние сме провеждали съвместни проучвания с тях, като се оказа, че виктимизацията (*броят на хората, съобщили че са жертва на престъпление - бел. ред.*), е по-висока от българската. Голяма част от престъпленията, които в Германия например се регистрират като криминални, в България изобщо не се водят такива."

Може и да е вярно, че е три пъти по-вероятно да ти откраднат колата във Великобритания, отколкото в България, както се сочи в доклада. Не особено убедително обаче е предположението, че поради наследения от комунистическите режими голям апарат за сигурност държавите в региона имат достатъчно сили за справяне с престъпността. България според статистиката има повече прокурори на глава от населението от страните в Западна Европа, но както е видно, това не гарантира ефективността на съдебната система. Върховенството на закона, както се посочва в една от графиките в изследването, тук достига едва наполовина от западните нива, а корупцията е мащабна.

Причините за тази странна двойственост на региона се коренят в много по-мащабна тенденция, която е добре позната на жителите на Югоизточна Европа и която СНПООН наричат "специален вид" организирана престъпност. "Наличието на организирана престъпност в регион с ниска конвенционална такава е показателно", казва докладът. Изследователите достигат до очевидния извод, че в балканските държави има ниска конкуренция между ограничен брой играчи, които не влизат в чести конфликти едни с други и с властите. Тези личности или ще се оттеглят, или ще бъдат арестувани, или ще умрат. Дали ще ги заместят подобни хора, зависи от начина, по който реагират държавите, смята СНПООН. Положителни индикатори в тази насока според службата са намалелият трафик на хора и наркотици в региона. Всъщност позитивната картина бива подчертавана във всеки от абзаците на изследването, като оставя впечатлението за

спор с невидим съперник.

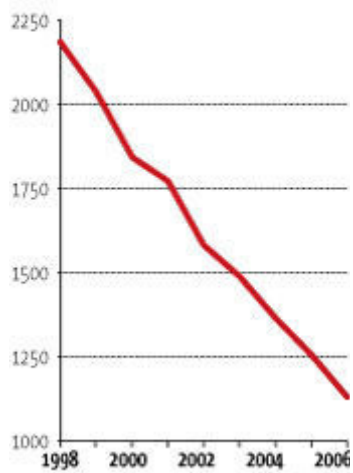
С кого спорят авторите на доклада е ясно: стереотипът на Балканите като опасна зона е толкова отдавна вкоренен в съзнанието на Запада, че самият опит да се развали предизвиква не просто изненада, а недоверие. "Статистиката е добра, но политическите послания бяха лоши дълги години. Истинските числа за Балканите не са толкова лоши, така че е важно такива доклади да излизат и показват друго лице", коментира пред "Капитал" Лидия Топич от Европейския център за политика, който организира обсъждането на доклада в Брюксел. "Не бих приела този доклад като окончателен, защото има нужда от още информация, но той провокира обществен дебат, без да казва "това е пълната истина за Балканите". Въпреки несъгласието си с някои от твърденията, на същото мнение е и Стефан Попов. "Този доклад е забележителен със самата си поява", казва той. "Това е нов начин да се говори за Балканите, нова отправна точка, която позволява да се говори за политики. Старата метафора за Балканите заслепи погледа за някакви действителни процеси, които се случват, и този доклад отменя това черно петно." Дори и само заради това Коста и неговият екип правят нещо повече от това да изненадват: те проправят път през дългогодишна мъгла.

Докладът е опит за пробив в стереотипите за Балканите, които са дълбоко вкоренени на Запад

Автор: **Reuters**

БРОЙ НА УБИЙСТВАТА В ЮГОИЗТОЧНА ЕВРОПА*

Източник: Национални статистики

Автор: **Капитал**

© 2001 – 2011 Икономедиа АД съгласно Общи условия за ползване. Уеб разработка на Икономедиа. Някои снимки © 2011 Associated Press и Reuters. Всички права запазени.